

преодоления сложностей, возникающих в процессе обучения в режиме on-line. Акцентируется внимание на повышении ответственности и увеличении нагрузки преподавателей при работе дистанционно. Очерчены преимущества и недостатки дистанционного обучения, требования к учащимся.

Ключевые слова: речевая компетенция, межкультурная коммуникация, межкультурная компетенция, дистанционное обучение, дистанционные технологии, платформы ZOOM, MOODLE.

IVLIEVA S. M. Formation of intercultural language competence of foreign students in the format of distance learning: disadvantages and advantages.

The article considers a modern view on the formation of intercultural competence of foreign students at initial stage, who study in Russian on-line, using remote technology platform ZOOM.

Theoretical and methodological principles used in the educational process of foreign students are considered.

The necessity of formation of intercultural competence for adaptation of foreign students to the conditions of stay in a foreign language environment in order to prevent culture shock is substantiated.

Problems influencing the perception and mastering of speech and grammar models, methods of overcoming these difficulties in a remote format are identified.

The author emphasizes the application of a systematic, careful approach to the selection and presentation of relevant textual and illustrative material, which arouses interest in the topic studied, provides an opportunity to enrich and deepen knowledge about the culture of the country of study. Attention is paid to the use of modern interactive learning technologies, which provide an opportunity to take into account the individual characteristics of students: will, temperament, logical abilities.

It is demonstrated how during distance learning takes place and how takes place the control of student's independent work. Attention is paid to increasing the workload and strengthening the responsibility of teachers when working remotely. The advantages and disadvantages of distance learning, requirements for higher education students are outlined.

Keywords: language competence, intercultural communication, intercultural competence, distance learning, distance technologies ZOOM, MOODLE platforms.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-150.2021.11>

УДК 378.011.3-057.175:005.336.5

Підборський Ю. Г.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ
ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті здійснено аналіз особливостей формування педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти. Визначено, що під педагогічною майстерністю розуміється комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності викладача. Доведено, що педагогічну майстерність правомірно представити як сукупність певних якостей особистості викладача, які обумовлюються високим рівнем його психолого-педагогічної підготовленості, здібністю оптимально вирішувати педагогічні завдання. Зазначено, що педагогічна майстерність може бути представлена як сукупність цілей, досягнення кожної з яких підвищує мистецтво педагога: це стиль педагогічного спілкування, мовна культура, ораторське мистецтво, імідж викладача, його інтелектуальна

ерудиція, стресостійкість тощо.

Виокремлено та охарактеризовано підходи науковців до визначення базової характеристики поняття “педагогічна майстерність”: за результатом (високий рівень організації діяльності студентів); за психологічними механізмами педагогічної діяльності (вияв творчої активності педагога, яка, зі свого боку, забезпечує творчість студентів); за внутрішніми характеристиками особистості (властивості особистості, що забезпечують самоорганізацію педагогічної діяльності). Зроблено висновок, що заслуговує на увагу структура педагогічної майстерності, в якій науковці виділяють дві її підсистеми: логіко-педагогічну, що охоплює знання і педагогічне мислення; емоційно-творчу, яка пов'язана з роботою педагога (творче самопочуття, психофізіологічні особливості педагога, педагогічна інтуїція, мистецтво спілкування). Зазначено, що показником педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти є його педагогічна компетентність, що є інтеграцією досвіду, теоретичних знань, практичних умінь і важливих для педагога особистісних якостей.

Доведено, що педагогічна компетентність може бути представлена як тривимірна система, в яку входять такі компоненти: професійно-змістовий (передбачає наявність у викладача глибоких теоретичних знань з основ акміологічних наук); професійно-діяльнісний (містить систему знань і вмінь педагога, що багато разів застосовані на практиці і дають найкращий результат у навчанні і вихованні; професійно-особистісний (поєднує професійно-особистісні якості, які є основою спрямованості і позиції викладача). Виділено шляхи вдосконалення педагогічної майстерності викладача: складання плану професійного самовдосконалення, вивчення передового досвіду колег, самоосвітня діяльність, саморозвиток, пошук шляхів професійної самореалізації, здійснення безперервного навчання; кооперативна професійна взаємодія з колегами, тобто участь у колективних і групових інноваційних формах навчально-методичної роботи; рефлексія власної діяльності.

Ключові слова: педагогічна майстерність, педагогічна компетентність, структура педагогічної майстерності, компоненти педагогічної майстерності, педагогічна техніка, професійні знання, викладач, заклад вищої освіти.

Інтеграція вітчизняної освіти у світовий освітній простір потребує обґрунтування теоретико-методологічних і організаційних концепцій, систем і технологій учіння, провідне місце серед яких у сучасних реаліях посідають інноваційні педагогічні технології, які мають забезпечувати особистісний розвиток та саморозвиток викладача, його професійну і соціальну мобільність, конкурентоспроможність на ринку праці, адаптаційну гнучкість. Це можливо за єдиної умови: викладач повинен мати високий рівень розвитку педагогічної майстерності, найважливішого атрибутивного складника педагогічної дії. Оволодіння педагогічною майстерністю – складний і динамічний процес формування системи педагогічних компетенцій, зокрема таких, що, розвиваючись, дають змогу викладачам, які здійснюють професійний саморозвиток власної майстерності, встановлювати внутрішні зв'язки й відношення між фактами та поняттями, розмовами і діями, іншими об'єктами дійсності.

У зв'язку з цим на перший план у розвитку педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти висувуються проблеми розвитку його професійних умінь і навичок, високого рівня педагогічної культури, що дадуть йому можливість проявити педагогічну ерудицію, виразити своє педагогічне кредо, певним чином сконструювати систему взаємин зі студентами, колегами по роботі.

Питання формування педагогічної майстерності педагогів різного фаху

розглядають багато вчених, серед яких Т. Вахрушева, І. Зязюн, Л. Кайдалова, О. Кіліченко, Л. Крамущенко, І. Кривонос, О. Самещенко, В. Семиченко, Н. Тарасевич, В. Федорчук, Н. Щокіна та ін.

Педагогічна майстерність є важливим аспектом педагогічної культури викладача. Майстерність – справа складна і клопітка, тому варто визначити її природу, сутність і зміст. Всі знають, що майстерність – високе мистецтво в будь-якій галузі. Педагогічна майстерність – високе і постійно вдосконалюване мистецтво виховання і навчання, доступне кожному педагогові, що працює за покликанням і любить дітей [6].

Сутність поняття “педагогічна майстерність” є досить багатогранною і широко висвітленою багатьма науковцями. Кожен дослідник у цій галузі розглядає конкретний аспект діяльності викладача, який, на його думку, найкращим чином розкриває сутнісні характеристики педагогічної майстерності. Існує кілька підходів щодо визначення педагогічної майстерності та її структури. Зокрема, науковці Н. Кузьміна, М. Кухарів визначають її як “найвищий рівень педагогічної діяльності, що виявляється в тому, що за відведений час педагог досягає оптимальних наслідків” [5]. Дослідник А. Щербаков розуміє педагогічну майстерність як “синтез наукових знань, вмінь і навичок методичного мистецтва і особистих якостей педагога” [4].

У вітчизняній педагогічній науці найґрунтовніші дослідження знаходимо у працях академіка НАПН України І. Зязюна, зокрема основні положення розкрито у підручнику “Педагогічна майстерність” [1]. Так, науковець розглядає педагогічну майстерність “як найвищий рівень педагогічної діяльності (якщо характеризуються якісні показники результату), як вияв творчої активності особистості педагога (якщо характеризується психологічний механізм успішної діяльності)”. Як педагогічну категорію він її визначає так: “педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності на рефлексивній основі”. Педагогічна майстерність – динамічна система. Її компонентами визнаються гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка [1].

Сучасні науковці зазначають, що багатоаспектність педагогічної діяльності не може бути визначена окремими здібностями, особистість педагога із арсеналом різноманітних якостей є умовою успішної роботи, тому педагогічна майстерність перебуває в деякій залежності від цих якостей [3, с. 122].

Суттєвим у визначенні ролі та функцій педагогічної майстерності в системі вищої освіти є її розвиток як складної організаційної системи, що передбачає процес формування, становлення і розвитку особистості викладача. Педагогічна діяльність здійснюється за різними напрямками: навчання, виховання, управління діяльністю студентів, і на кожному з них може проявлятися педагогічна майстерність викладача, базовим фундаментом якої є такі елементи: зміст освіти викладача; досвід професійної діяльності; досвід прояву особистих якостей у професійно-педагогічній діяльності, тобто внутрішня модель поведінки [5].

Логіку побудови педагогічної майстерності можна представити своєрідною

формулою: “знання – досвід – особистість”. Також під педагогічною майстерністю розуміється комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності викладача [4, с. 110].

Деякі науковці розглядають педагогічну майстерність як сукупність професійних умінь викладача, що перебувають у прямій залежності від професійної спрямованості педагога. Тому педагогічну майстерність правомірно представити як сукупність певних якостей особистості викладача, які обумовлюються високим рівнем його психолого-педагогічної підготовленості, здібністю оптимально вирішувати педагогічні завдання [3, с. 123]. Ефективність же вирішення складається із вибору переважного способу дії, оптимального для даних умов, усвідомлення педагогом того, що педагогічне завдання існує лише доти, доки він його не вирішить, а вирішення означає переведення студентів у заданий стан, тобто стан, потрібний у даний момент педагогові, наприклад зосередження уваги, активізація пізнавальної активності тощо. Оскільки педагогічна майстерність забезпечує управління педагогічними процесами, то її можна позначити як певний рівень володіння методиками, засобами, формами виховання і навчання, як похідне логіки технологічності педагогічного процесу. Майстерність викладача проявляється в реалізації основних функцій організатора, наставника [1]. Виховуючи і навчаючи студентів, викладач має свою методику, в якій кожна група методів виконує конкретну технологічну функцію: одні є базовими, інші – провідними, треті – спрямовані на корекцію або самоорганізацію діяльності студентів.

Також педагогічна майстерність може бути представлена як сукупність цілей, досягнення кожної з яких підвищує мистецтво педагога: це – стиль педагогічного спілкування, мовна культура, ораторське мистецтво, імідж викладача, його інтелектуальна ерудиція, стресостійкість тощо [3].

У процесі становлення і розвитку педагогічної майстерності можна виокремити декілька його стадій:

1. Професійна “Я-концепція” вирішує запитання: який я педагог? Простір професії ще не обжитий.

2. Стадія діяльності дає відповідь на запитання: що я роблю і навіщо? Викладач шукає різні технології, вивчає різноманітні методи і прийоми, передовий педагогічний досвід, науково-методичну літературу, методичні рекомендації, способи підвищення своєї компетентності.

3. Достовірно педагогічна творчість. Тут педагог акцентує свої зусилля на педагогічній взаємодії зі студентами. Всі його методичні дослідження здійснюються з урахуванням інтересів студентів і самого викладача, він намагається бути зрозумілим, прийнятним студентами [2].

Слід зазначити, що в питанні про структуру педагогічної майстерності у дослідників немає єдиної думки. Можна виокремити такі підходи науковців до визначення базової характеристики поняття “педагогічна майстерність”: за результатом (високий рівень організації діяльності студентів); за психологічними механізмами педагогічної діяльності (вияв творчої активності педагога, яка, зі свого боку, забезпечує творчість студентів); за внутрішніми характеристиками особистості (властивості особистості, що забезпечують

самоорганізацію педагогічної діяльності).

Таким чином, педагогічну майстерність можна визначити як сукупність особливостей діяльності викладача, що робить ефективним процес навчання, виховання. Такими особливостями є методи і прийоми, які використовує педагог. Зазначимо, що позитивний результат вони дадуть, якщо педагог уміє ними користуватися за призначенням. В описаній нижче структурі педагогічної майстерності всі компоненти виступають як різні професійні уміння: установка викладача на професійне, особистісне самовдосконалення, вироблення в собі якостей, оптимальних для досягнення цілей виховання і навчання; уміння здійснювати єдність навчання і виховання; знання, використовувані для з'ясування психологічних закономірностей навчання студентів і ефективності засвоєння навчального матеріалу; практична реалізація основних принципів дидактики виховання; уміння застосовувати на практиці засоби навчання і дотримуватись вимог єдиної методичної міри в конкретних формах навчання; мистецтво спілкування: знання внутрішньої структури групи і етапів розвитку студентського колективу, володіння прийомами особистої симпатії у формальному і неформальному спілкуванні зі студентами, надання навчанню діалогічного характеру, розвиток у студентів техніки педагогічного спілкування.

Заслуговує на увагу структура педагогічної майстерності, в якій науковці виділяють дві її підсистеми: логіко-педагогічну, що охоплює знання і педагогічне мислення; емоційно-творча, яка пов'язана з роботою педагога (творче самопочуття, психофізіологічні особливості педагога, педагогічна інтуїція, мистецтво спілкування). Взаємовплив цих систем в кожному педагогічному акті і виражає міру педагогічної майстерності. У зв'язку з цим воно представляється як деяке утворення, рівень можливостей, який практично реалізовується через педагогічну техніку викладача. Взаємодія, особисті якості, професійні знання, вміння, навички педагога визначають структурні елементи педагогічної майстерності, але слід зазначити, що вони досягають результату лише в процесі розвитку цієї структури, що є передумовою і основою педагогічної майстерності як педагогічної категорії [4].

Показником педагогічної майстерності викладача закладу вищої освіти є його педагогічна компетентність, що є інтеграцією досвіду, теоретичних знань, практичних умінь і важливих для педагога особистісних якостей. Як її змістові компоненти можна виокремити критичність мислення, потребу в самовдосконаленні, схильність до творчості, любов до професії. Компетентність представляє собою динамічне явище, якісно залежне від розвитку педагогіки і суміжних з нею наук, стану культури в суспільстві. Компетентність можна схарактеризувати як здатність вирішувати професійні задачі певного визначеного класу, що вимагає наявності реальних знань, умінь, навичок, досвіду. Вона виявляється у практиці професійної діяльності як системна характеристика і має чітко визначену структуру [6].

Якщо компетентність є нормативною характеристикою фахівця, то поняття "педагогічна майстерність" указує насамперед на специфіку суб'єкта педагогічної діяльності, на своєрідність і унікальність його особистого внеску в розвиток освіти. Педагогічна майстерність викладача визначається рівнем

цілісності буття і самореалізації у професії. Вона є своєрідним підсумком розвитку людини, що виражає досягнення чи повноту професійної якості. Особлива риса педагогічної майстерності – усвідомлення механізмів успішності своєї праці, себе як специфічного “інструмента” роботи з людиною. Педагогічна майстерність розпочинається з переведення творчих, людиноутворювальних зусиль на себе, на свою діяльність, на свій досвід, на свою індивідуальність. Тому поступ до майстерності завжди має професійно-виховну і самовиховну цілеспрямованість.

Оскільки педагогічна компетентність визначає якість діяльності педагога, то можна сказати, що вона проявляється в індивідуальному стилі викладання, культурі й особистісному зростанні. Педагогічна компетентність може бути представлена як тривимірна система, в яку входять такі компоненти: професійно-змістовий (передбачає наявність у викладача глибоких теоретичних знань з основ акмеологічних наук); професійно-діяльнісний (охоплює систему знань і вмінь педагога, що багато разів застосовані на практиці і дають найкращий результат у навчанні і вихованні); професійно-особовий (поєднує професійно-особистісні якості, які є основою спрямованості і позиції викладача).

У сучасній науковій літературі описано дві моделі вищої школи, в яких по-різному бачиться роль викладача і відповідно рівень його педагогічної майстерності. У моделі мінімальних повноважень, або моделі масової школи, роль педагога зводиться до видачі певного матеріалу за чітко визначений час із найбільшою ефективністю, тому від нього вимагається постійне професійне зростання у напрямі вдосконалення техніки викладання. Діяльність викладача чітко регламентована різними розпорядженнями, обов'язковість виконання яких не дає змоги викладачеві бути вільним у виборі. У моделі відкритого професіоналізму орієнтир зроблений на обсяг знань, які опановують студенти наприкінці навчального року; педагог вільний у виборі освітньої технології, автором якою може стати він сам. Викладач у такій моделі розглядається як незалежний професіонал, який бере на себе цілковиту відповідальність за все, що робить. Обов'язок адміністрації ЗВО зводиться до створення умов для творчого росту викладача, основу якого складають творчі здібності і конструктивні уміння [6]. Отже, педагогічна майстерність може розглядатися як динамічний процес розвитку сукупності професійно-особистісних якостей викладача, його умінь і здібностей, що дають змогу викладачеві ефективно здійснювати професійну діяльність.

Власний багаторічний досвід викладання у вищій школі дає підстави зробити висновок, що ефективними формами роботи щодо вдосконалення педагогічної майстерності сучасного викладача з метою оптимізації освітнього процесу у ЗВО є: постійне підвищення кваліфікації; активна участь у науково-практичних конференціях, форумах, семінарах, вебінарах, майстер-класах, тренінгах різних рівнів; творчі зустрічі з провідними українськими та зарубіжними науковцями, обмін досвідом із колегами тощо.

Висновки. Отже, серед шляхів удосконалення педагогічної майстерності викладача виділимо такі: складання плану професійного самовдосконалення,

вивчення передового досвіду колег, самоосвітня діяльність, саморозвиток, пошук шляхів професійної самореалізації, здійснення безперервного навчання; кооперативна професійна взаємодія з колегами, тобто участь у колективних і групових інноваційних формах навчально-методичної роботи; рефлексія власної діяльності. Зазначимо, що в сучасних умовах реформування системи вищої освіти проблема підвищення педагогічної майстерності викладача не лише не втратила значення, а й набула ще більшої актуальності. Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду дає можливість визначити педагогічну майстерність як своєрідний сплав особистісної культури, знань і світогляду викладача, його всебічної теоретичної підготовки з досконалим володінням прийомами навчання і виховання, передовим досвідом. З метою підвищення свого творчого рівня, рівня педагогічної майстерності викладачу ЗВО необхідно не лише збільшити обсяг одержуваної інформації, кількість використовуваних інноваційних форм і методів роботи, а й створити навколо себе такі умови, які будуть постійно спонукати до самоаналізу, саморозвитку та самовдосконалення. Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів вирішення означеної проблеми. Перспективи наукових розвідок вбачаємо в обґрунтуванні педагогічних умов розвитку педагогічної майстерності викладача.

Використана література:

1. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник для вищих навч. закл. Київ : Вища школа, 1997. 349 с.
2. Лобанов А. П. Педагогічна творчість: практикум для студентів: наука та публіцистика : матеріали до курсу "Майстерність актора". Харків : Федорко, 2020. 323 с.
3. Молнар Т. І. Педагогічна майстерність учителя початкової школи: сутність, шляхи формування. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія "Педагогіка та психологія". 2018. Вип. 1 (7). С. 121-123.
4. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки та перепідготовки освітянських кадрів : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., 25 листоп. 2015 р. / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т перепідгот. та підвищення кваліфікації, каф. пед. творчості ; [уклад. : Н. В. Гузій, В. І. Саюк]. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 205 с.
5. Підборський Ю. Г., Хмельницька О. С. Педагогічна майстерність викладача : навч. посіб [для викладачів, аспірантів та магістрів]. Переяслав : Домбровська Я. М., 2020. 56 с.
6. Топузов О. М., Малихін О. В., Опалюк Т. Л. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя : навч. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2018. 291 с.

References:

- [1] Ziaziun I. A. Pedagogichna maisternist: pidruchnyk dlia vyshcheykh navch. zakl. Kyiv: Vyshcha shkola, 1997. 349 s.
- [2] Lobanov A. P. Pedagogichna tvorchist: praktykum dlia studentiv: nauka ta publitsystyka: materialy do kursu "Maisternist aktora". Kharkiv : Fedorko, 2020. 323 s.
- [3] Molnar T. I. Pedagogichna maisternist uchytielia pochatkovoї shkoly: sutnist, shliakhy formuvannia. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*. Seriiia "Pedagoghika ta psykholohiia". 2018. Vyp. 1 (7). S. 121-123.
- [4] Pedagogichna tvorchist, maisternist, profesionalizm: problemy teorii i praktyky pidhotovky ta perepidhotovky osvitianskykh kadriv : materialy II Vseukr. nauk.-prakt. konf., 25 lystop. 2015 r. / M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova, In-t perepidhot. ta pidvyshchennia

- kvalifikatsii, kaf. ped. tvorchosti; [uklad.: N. V. Huzii, V. I. Saiuk]. Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova, 2015. 205 s.
- [5] Pidborskyi Yu. H., Khmelnytska O. S. Pedahohichna maisternist vykladacha: navch. posib.: [dlia vykladachiv, aspirantiv ta mahistriv]. Pereiaslav: Dombrovska Ya. M., 2020. 56 s.
- [6] Topuzov O. M., Malykhin O. V., Opaliuk T. L. Pedahohichna maisternist: rozvytok profesiino-pedahohichnoi adaptyvnosti ta sotsialnoi refleksii maibutnoho vchytelia: navch. posib. Kyiv: Pedahohichna dumka, 2018. 291 s.

Пидборский Ю. Г. Особенности формирования педагогического мастерства преподавателей высших учебных заведений.

В статье осуществлен анализ особенностей формирования педагогического мастерства преподавателя учреждения высшего образования. Определено, что под педагогическим мастерством понимается комплекс свойств личности, обеспечивающий высокий уровень самоорганизации профессиональной деятельности преподавателя. Доказано, что педагогическое мастерство правомерно представить как совокупность определенных качеств личности преподавателя, которые оговариваются высоким уровнем его психолого-педагогической подготовленности, способностью оптимально решать педагогические задачи. Отмечено, что педагогическое мастерство может быть представлено как совокупность целей, достижение каждой из которых повышает искусство педагога: это стиль педагогического общения, речевая культура, ораторское искусство, имидж преподавателя, его интеллектуальная эрудиция, стрессоустойчивость и т.п.

Выделены и охарактеризованы подходы ученых к определению базовой характеристики понятия "педагогическое мастерство": по результатам (высокий уровень организации деятельности студентов); за психологическими механизмами педагогической деятельности (проявление творческой активности педагога, которая, со своей стороны, обеспечивает творчество студентов); по внутренним характеристикам личности (свойства личности, обеспечивающие самоорганизацию педагогической деятельности). Сделан вывод, что заслуживает внимания структура педагогического мастерства, в которой ученые выделяют две ее подсистемы: логико-педагогическая, включая знания и педагогическое мышление; эмоционально-творческая, связанная с работой педагога: творческое самочувствие, психофизиологические особенности педагога, педагогическая интуиция, искусство общения. Отмечено, что показателем педагогического мастерства преподавателя учреждения высшего образования является его педагогическая компетентность, что является интеграцией опыта, теоретических знаний, практических умений и важных для педагога личностных качеств.

Доказано, что педагогическая компетентность может быть представлена как трехмерная система, в которую входят следующие компоненты: профессионально-содержательный (предполагает наличие у преподавателя глубоких теоретических знаний по основам акмеологических наук); профессионально-деятельностный (включает систему знаний и умений педагога, которые много раз применены на практике и дают лучший результат в обучении и воспитании), профессионально-личностный (объединяет профессионально-личностные качества, которые, в свою очередь являются основой направленности и позиции преподавателя). Выделены пути совершенствования педагогического мастерства преподавателя: составление плана профессионального самосовершенствования, изучения передового опыта коллег, самообразовательная деятельность, саморазвитие, поиск путей профессиональной самореализации, осуществления непрерывного обучения; кооперативное профессиональное взаимодействие с коллегами, то есть участие в коллективных и групповых инновационных формах учебно-методической работы; рефлексия собственной деятельности.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, педагогическая компетентность, структура педагогического мастерства, компоненты педагогического мастерства, педагогическая техника, профессиональные знания, преподаватель, учреждение высшего образования.

PIDBORSKYI YU. H. Peculiarities of formation of pedagogical skills of the teacher of the institution of higher education.

The article analyzes the features of the formation of pedagogical skills of a teacher of a higher education institution. It has been determined that pedagogical skill is understood as a complex of personality traits that provides a high level of self-organization of the teacher's professional activity. It has been proved that pedagogical skill is legitimately represented as a set of certain qualities of a teacher's personality, which are stipulated by a high level of his psychological and pedagogical readiness, the ability to optimally solve pedagogical problems. It is noted that pedagogical skill can be presented as a set of goals, the achievement of each of which enhances the teacher's art: this is the style of pedagogical communication, speech culture, oratory, the teacher's image, his intellectual erudition, stress resistance, etc.

Highlighted and characterized the approaches of scientists to the definition of the basic characteristics of the concept of "pedagogical skill": by results (high level of organization of students' activities); behind the psychological mechanisms of pedagogical activity (the manifestation of the teacher's creative activity, which, for its part, ensures the creativity of students); according to the internal characteristics of the personality (personality traits that ensure self-organization of pedagogical activity). It is concluded that the structure of pedagogical skill deserves attention, in which scientists distinguish two of its subsystems: logical and pedagogical, including knowledge and pedagogical thinking; emotional and creative, associated with the work of the teacher: creative well-being, psychophysiological characteristics of the teacher, pedagogical intuition, the art of communication. It is noted that an indicator of the pedagogical skill of a teacher of an institution of higher education is his pedagogical competence, which is the integration of experience, theoretical knowledge, practical skills and personal qualities that are important for a teacher.

It has been proved that pedagogical competence can be represented as a three-dimensional system, which includes the following components: professional content (assumes that the teacher has deep theoretical knowledge of the basics of acmeological sciences); professional-activity (includes a system of knowledge and skills of the teacher, which have been applied in practice many times and give the best result in teaching and upbringing), professional-personal (combines professional and personal qualities, which, in turn, are the basis of the orientation and position of the teacher). The ways of improving the pedagogical skills of the teacher are highlighted: drawing up a plan for professional self-improvement, studying the advanced experience of colleagues, self-educational activity, self-development, searching for ways of professional self-realization, the implementation of continuous learning; cooperative professional interaction with colleagues, that is, participation in collective and group innovative forms of educational and methodological work; reflection of one's own activity.

Keywords: *pedagogical skill, pedagogical competence, structure of pedagogical skill, components of pedagogical skill, pedagogical technique, professional knowledge, teacher, institution of higher education.*